

СЛАВКО ГОРДИЋ

ЗИМА У ДВАДЕСЕТ ПЕТ ЛЕКЦИЈА

Истина о сваком човеку је скривена у његовим сновима и неоствареним жељама. Све остало су лажи, привиди и тричарије.

Понеки човек и понеки доживљај наликују осећају свраба. Пријатно, смешно и болно.

Немци у Намибији, Французи у Алжиру, Белгијанци у Конгу: злодела рачунају с кратким памћењем и сенком већих злодела.

Дивоте децембра! Све лепоте селе се на небо, где у предвечерњим сатима на његовом западном крају светлуцају затони, острва, подводно растиње, морске звезде и корали.

Нема читања без нелагоде недељања. Док сви живе – и писац и његови јунаци, а поготово премоћна већина света који не чита – заточник лектире и за живота остаје изван живота.

Мртви, све бројнији, запоседају сећања и молитве: од кључних доказа превласти невидљивог над видљивим.

Оголело грање чини видик дубљим – као што нас, можда, свако сиромаштво обогаћује.

Са двадесет седам година у војску, у Пожаревац, у касно лето шездесет осме, после липањских гигања, косметског метежа и уласка совјетске војске у Чехословачку. Претходној класи продужен рок, нову чекају узбуне, студен, неспавање, халуцинације: Дантеова глава у снегу, тенкови на узбрдици, девојачко коло у поноћ испред стражарског места. Сенке које је будућност бацала на ондашњост.

На чуђење Честертоново, и енглески и немачки патриотизам укључују империјализам. У српском случају, знамо, кажњиво је и дефанзивно родољубље.

Сумрак године на истеку. Страх од нове маскирамо ђинђувама, ватрометом, прангијама, оргијама. Омама је хотимично слепило и глувило пред великим неизвесностима живота и света. Или је заборав благословен и једини спасоносан лек – и праг делатне наде?

Вишеспратница до вишеспратнице на булевару без иједног дрвета. Зграде од стакла, прозирне као сијалице. По европском радном времену, сви су ту до пет, па се, као у излогу, под јаким светлима, види сваки намештеник, сваки компјутер, сваки фикус и замија, свака спремачица. Незамисливо је пијанство, гимнастика, мобинг. Свет као уредан затвор, као инсектаријум и хербаријум, шта ли.

Касно је за учење, а сви те управо с таквом побудом зову на скупове, расправе, предавања и тзв. промоције. Само река и облаци немају никаквих планова с тобом.

Понекад човеку ништа није толико туђе као сопствена биографија и библиографија. О свему је махом одлучивао случај. Отуд и сан: бити други, другчији, другде.

Трчећи под оголелим грањем, вранама и њиховим грактањем, одједном откриваш како су четворица јунака рецензије коју управо пишеш недавно променили светом. После десет минута откидаш неколико последњих јесењих ружа, које су неким чудом одолеле мразу и снегу. Ето како живот меша и дели карте. Не треба га се бојати?

Паганско, старозаветно, новозаветно и неопаганско. Патријархално, грађанско, комунистичко и посткомунистичко. Слојеви, наноси, отисци. Па она лична, непоновљива, другима незнана, можда и неисказива чуда и чемер детињства, дечаштва, младости и тзв. зрелости. Сам себи непознаница и саблазан. А целог века паметујеш о другима!

У сну те походе и живи и мртви. Од самог свитања, стрепиш од телефона. По Брехту, срећни су само необавештени. По твоме, сви смо обавештени.

Примо Леви се у Аушвицу стидео радости коју би осетио кад не чује своје име на прозивци. У миру, са сличном радошћу и стидом надживљавамо своје исписнике.

Зима без снега и сунца – с бојом пепела и вуне, зеца и магарца – никог ни на шта не надахњује. Сан без снова, мишје време.

Најпозданији начин чувања тајне? Повери је својој књизи.

Како моћни негују празнину око своје репутације? Унапређују и награђују мале и малим задовољне.

Мудраци, ови нови, тврде како симулакрум не заклања истину него одсуство истине. И да је илузија и објективна стварност и субјективна свест. Сва срећа да унаоколо још има стабала чију кору можеш помиловати и одломљену гранчицу помирисати.

Трчиш у ледено предвечерје долмом поред Дунавца. Студен и лака одећа не допуштају да се радујеш зажареном западном небу што се огледа у води овиченој црним врбама и њиховим преокренутим одразима док с ону страну реке млад месец преузима надзор над плавим брдима.

Са школским представама о годишњим добима, зачуђени зелени травњацима, цветовима маслачка, красуљка и комуналног украсног шибља. То ли је јануар! И куд и зашто, пут севера, лети у јатима неколико стотина врана са дунавских врбака и топољака? У другом би животу ваљало учити богословију, ботанику и механику облака.

Грип и кућни притвор пред одоцнелим налетом истинске зиме. На екрану свести, у данима принудне доколице, дефиле случајних присећања на случајна лица и збивања. Или је и оно што држимо за кључно и законито тек чедо случаја?

Дубок снег и велика студен догнали однекуд јата гачака у град. Лепршају, и све их је више, у крошњи и над крошњом високе кошћеле чији су ситни, црноцрвени плодови давно поотпадали или су их покључале друге птице, одомаћене у овој насеобини. Јато гачака! Метафора и жива истина глади, корена и крила нашег постојања.